

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדה ימים

HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע וילך תש"ף

עוד על נצבים ומצבות

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

השרש 'נ.צ.ב.' משמעותו נוכחות שכינה - השכנת שכינה - מצב של "דרשו ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".
כך הסברנו בדברינו לפרשת נצבים תשס"ב ובדברינו לפרשת נצבים תשע"ט.

בין ראש השנה ליום הכיפורים, אנו עוסקים בכמה פרשיות חשובות, שכל אחת מהן מהווה ציון דרך חשוב בתולדות האומה.
בקריאת התורה של ראש השנה עסקנו בהולדת יצחק.

עלותיו של משה רבנו להר סיני, הראשונה - לקבלת התורה והלוחות הראשונים, והשנייה - לבקשת הסליחה והירידה עם הלוחות השניים, בוודאי קשורות ליום הכיפורים.

נתייחס למאורעות ונביא בדברינו ראיות נוספות לכך שזו המשמעות של הופעת השרש 'נ.צ.ב.'.

כאשר הקב"ה שולח לאברהם את הבשורה על הולדת יצחק, לכ"ע, אברהם זוכה לביקור של השכינה:

"וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹנָק בְּאֵלָנֵי מְמָרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחַם הַיּוֹם: וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיִּרְץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה" (בראשית י"ח א-ב).

כיוון שמדובר במעמד של השכנת שכינה, ברור מדוע התורה מדגישה ששלשת המלאכים: נצבים עליו.

כשיעקב אבינו מגיע אל לבית אל - 'שער השמים', הכתוב מבליט זאת כך:

"וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב אַרְצָה וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וַיְרִידִם בּוֹ: וְהִנֵּה יְקֹנָק נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְקֹנָק אֱלֹהֵי אֲבֹרָהִם אֲבִיד וְאֵלֵהִי יִצְחָק הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה שָׁכַב עָלֶיךָ לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ: ... וַיִּשְׁכֵם יַעֲקֹב בְּבִקְרַת וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׁם מְרֻאָשְׁתִּי וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצַק שֵׁמֶן עַל רֵאשָׁה" (שם כ"ח יב-יח).

אין כל ספק שמדובר בנוכחות וגילוי שכינה במקום, לכן ברור מדוע הכתוב מדגיש: מצב, נצב, מצבה.

כאשר מרים זוכה לנבואה ויודעת שאחיה הקטן, משה, הוא מושיען של ישראל, הכתוב מתאר את המצב כך: וַתִּתְצַב אַחֲתָהּ מִרְיָם לְדַעַתָּהּ מֶה יַעֲשֶׂה לּוֹ (שמות ב' ד).

זו הסיבה שחז"ל כל כך הדגישו: "אמר רב נחמן אמר רב: שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל. ובשעה שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: בתי נתקיימה נבואתיך.

וכיון שהשליכוהו ליאור - עמד אביה וטפחה על ראשה, ואמר לה: בתי, היכן נבואתיך? היינו דכתיב וַתִּתְצַב אַחֲתָהּ מִרְיָם לְדַעַתָּהּ מֶה יַעֲשֶׂה לּוֹ (שמות ב' ד) - לדעת מה יהא בסוף נבואתה" (מגילה דף יד ע"א) חז"ל חזרו על הרעיון שוב: "א"ר יצחק: פסוק זה כולו על שם שכינה נאמר; וַתִּתְצַב - דכתיב: "וַיֵּבֶא יְקֹנָק וַיִּתְצַב וַיִּקְרָא כְּפַעַם כְּפַעַם שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל" (שמואל א' ג' י) (סוטה יא ע"א).

גם בתיאורי מעמד הר סיני והמאורעות שהתרחשו בעקבותיו, מצינו הדגשה כזו:

"וַיִּזְעַב מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְצַבּוּ בַּמַּחֲתִית הָהִר" (שם י"ט יז).

"וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת כָּל דְּבָרֵי יְקֹנָק וַיִּשְׁכֵם בְּבִקְרַת וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וַיִּשְׁתִּים עֲשָׂרָה מַצֵּבָה לְשִׁנַּיִם עֶשֶׂר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל" (שם כ"ד ד).

"וַיֹּאמֶר יְקֹנָק הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצְבַתְּ עַל הַצֹּר" (שמות ל"ג כא).

"וַיֹּאמֶר יְקֹנָק אֵל מֹשֶׁה פֶּסֶל לְךָ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֵׁינִים וְכַתְּבֵתִי עַל הַלַּחַת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּחַת הָרֵאשֵׁינִים אֲשֶׁר שִׁבַרְתָּ: וְהִנֵּה נִכּוֹן לְבִקְרַת וְעֹלִית בְּבִקְרַת אֵל הַר סִינַי וְנִצְבַתְּ לִי שָׁם עַל רֵאשׁ הָהָר" (שם ל"ד א ב).

אין צורך להכביר במילים כדי להסביר שמעמדים אלה הם מעמדים של גילוי ונוכחות שכינה, לכן שרש זה שזור בכתוב בהבלטה מרובה.

לסיים דברינו נביא עוד שתי ראיות מדברי הנביאים. כשהנביא עמוס מתאר בקיצור מעשה מרכבה שמשמעותו גילוי שכינה, אלו דבריו: "רְאֵיתִי אֶת אֲדֹנָי נֹצֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ" (עמוס ט' א).

לכן חז"ל למדו שהשכינה שורה בבית הדין מהפסוק: "מִזְמוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל בְּקִרְבֵּי אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט" (תהלים פ"ב א).

בין כסה לעשור, הבה נתפלל כי נזכה לגילוי שכינה והשכנת שכינה בכל פעולותינו להפצת התורה.

לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלבי"ע חי באייר תשע"ו	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלבי"ע י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלבי"ע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלבי"ע ט' בכסלו תשס"ט
לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ דוד צבי טרשנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלבי"ע כ"ח באייר	לע"נ גבי אסתר שמש ע"ה נלבי"ע כ' באב תשע"ז	לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלבי"ע י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ מרים שטרן ע"ה, נלבי"ע בה' באב תשע"ט		לע"נ אברהם קליין ז"ל, נלבי"ע בלי"ג בעומר תשע"ט		
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

Eretz Hemdah
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר
רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

תביעה על הפרת זכויות יוצרים

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / תמוז תשע"ו / תיק 76038

דיינים:

הרב חיים בלוך, הרב עדו רכניץ, הרב שמעון גרבוז

המקרה בקצרה:

ישוב קיים ערב קליטה למשפחות חדשות, בערב חולקו למשפחות מגנטים עם עיצוב שנעשה על ידי מעצבת (התובעת), ללא רשותה. רכזת התרבות העידה מטעם הישוב, ואמרה שאכן את העיצוב לקחה עובדת של הישוב מהתובעת. לטענת התובעת הישוב אחראי לעבודת המעצבת שהיא עובדת שלו, כמו כן, היה ברור לעובדי הישוב מה מקור העיצוב כיוון שמופיע עליו כיתוב של התובעת עם מספר טלפון. על כן היא תובעת את איסוף השלטים שחולקו, יידוע כל תושבי הישוב על הפרת הזכויות שנעשתה, ופיצוי בסך 450 ₪ על שימוש בעיצוב, ועוד 50,000 ₪ על פגיעה בשם הטוב של התובעת והוצאות משפט. לטענת נציגי הישוב הם פעלו בתום לב, בנוסף הם לא יכלו ליצור קשר עם התובעת משום שהכיתוב על העיצוב לא היה קריא. הם הוסיפו שהסכימו לשלם לתובעת סכום הגון וסביר בסך 300 ₪, אך לא יותר.

פסק הדין:

הישוב ישלם פיצוי לתובעת על הפרת הזכויות בסך 4,500 ₪, וכן החזר אגרת בית הדין.

נימוקים בקצרה:

א. מעמדו ההלכתי של חוק זכויות יוצרים

בפס"ד ארץ חמדה גזית 71036 ישנה סקירה על מעמדו של חוק זכויות יוצרים, בית הדין מוסיף את דברי הרמ"א (חוי"מ שסט, יא) שהכלל דינא דמלכותא חל על חוק שהוא לתקנת בני המדינה. הרב הרצוג (תחוקה לישראל ב, 72) הוסיף שיש לקבל את חוקי המדינה במקרים שהמציאות השתנתה באותם מהותי ביחס לימי חז"ל, כפי שהתרחש בתחום הקניין הרוחני עם המצאת הדפוס. גם הרב עובדיה יוסף (יביע אומר ז, חוי"מ ט) כתב שהמנהג לאסור הפרת זכויות יוצרים. לכן בית הדין קבע שלחוק זכויות יוצרים יש תוקף הלכתי.

ב. עיגון זכויות היוצרים בהלכה

בית הדין מקבל את אחריותו של הישוב להפרת זכויות היוצרים של התובעת משום שהיא נעשתה על ידי עובדת של הישוב, בנוסף, יש בהלכה שלוש סיבות (שו"ת משפטי ארץ א, 241-243) להגנה על זכויות יוצרים, ולפי שלושתן יש לחייב את הישוב: א. גזל הזכויות של היוצר – במקרה זה הדפסת השלטים נעשתה על ידי אנשי הישוב לפיכך הם האחראים ולא מי שעיצבה את השלט. ב. הנאה מעבודת המעצבת מחייבת תשלום – במקרה זה הישוב הוא שנהנה מהעיצוב ולא העובדת שלא קיבלה תשלום על כך. ג. חיוב על בסיס חוק ותקנה – במקרה זה ראוי לקנוס את מי שהמעשה נעשה עבורו, ולא את מי שביצע אותו. לפיכך, הישוב אחראי לשימוש שנעשה בעיצוב של התובעת.

ג. גובה הפיצוי לתובעת

התובעת ביקשה לקבל פיצוי כספי וגם החלפה של השלטים שחולקו, לגבי הפיצוי הכספי, בסעיף 56 לחוק זכות היוצרים נקבע שניתן לחייב עד 100,000 ₪ ללא הוכחת נזק בהתחשב בכמה פרמטרים. על סמך הפרמטרים המופיעים בחוק החליט בית הדין לפצות את התובעת בסכום גדול פי 15 מהסכום שקבעו הצדדים ביניהם בהסכם הפשרה בסך 300 ₪, וסך הכל 4,500 ₪, סכום זה נקבע כהרתעה וקנס למפר זכויות יוצרים ועל מנת ש"הפשע לא ישתלם". מתוך סכום זה תוכל התובעת להפריש כספים לטובת החלפת השלטים שחולקו לשלטים איכותיים מטעמה אם תרצה.

למעבר לפסק הדין

לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
	לעיין גב' לוריין הופמן ז"ל לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד	לעיין נורמן רוסק נלבי"ע בכ"ב באב לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד	

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

London, England

לונדון, אנגליה
תשרי תשנ"ד

מניין בני ארץ-ישראל ב"שמיני עצרת" המושך אליו מבני המקום

שאלה

הנני מכהן כשליח תנועת הנוער עזרא בלונדון. נמסר לי מפי שליחים דתיים באזור שנהוג מימים ימימה לערוך תפילות שמחת תורה ביום שהוא שמיני עצרת בחו"ל, כולל הקפות וסיום קריאת התורה. לתופעה זו יש הד רב ונמשכים אליה משום מה הרבה "יורדים". התפילה נערכת בפרהסיה. התפילה נערכת במרכז פא"י הנמצא בלב השכונה היהודית גולדרס גרין. לכאורה נראה לי שיש בזה משום זלזול ביום טוב שני של גלויות. אולם בכל הספרים שראיתי מדובר רק על תפילות חול ביו"ט שני וכדומה, לעומת זאת כאן יש רק תוספת של שמחת תורה על שמיני עצרת.

תשובה

בני ארץ-ישראל הנמצאים בחו"ל יערכו בשמיני-עצרת מניין לעצמם, בקריאת פרשת וזאת הברכה¹ ובהקפות². אבל יש להודיע ולפרסם שהמניין אינו מיועד לבני המקום או ל"יורדים" עלולים להפסיד קריאת-התורה של שמיני-עצרת, ולבוא לידי זלזול של שמחת-תורה והקפותיה.

¹ בנוגע לשינוי בתפילה ובקריאת-התורה שנוהגים בני ארץ-ישראל בחו"ל דנו הפוסקים הן מצד "זלזול ביו"ט" הן מצד בעיית ה"מחלוקת". בעיית זלזול ביו"ט שייכת רק לגבי תפילת חול ביו"ט שני [עיין שו"ת "הר צבי" או"ח ח"ב סי' עח "יו"ט שני כהלכתו" פרק ג הערה לא], ולא בשינויים בתפילה ובקריאת-התורה של יו"ט ראשון עצמו, ולכן בנדון דידן לא שייכת בעיה זו. בבעיית ה"מחלוקת" כבר נהגו למעשה וכו' להתיר מניין של בני חו"ל בארץ-ישראל ביו"ט שני, אף-על-פי שכאן הוי חול-המועד או יום חול רגיל, ולא אסרו מצד "מחלוקת" (עיין שו"ת "אבקת רוכל" סי' כו שכתב, שבתפילה אין חשש של מחלוקת, ועיין ב"שערי יצחק" כלל י שכתב, שבמניין נפרד אין בעיה של מחלוקת. ועיין בספר "יו"ט שני כהלכתו" בפרק ב סעיף ב ובהערה ו אריכות דברים בכל זה). ולכן גם בנדון דידן לא תהיה בעיה של מחלוקת בשינויי התפילה וקריאת-התורה.

² ביחס להקפות בהן יש פרהסיה גדולה יותר, מצאנו אוסרים (עיין ספר "יו"ט שני כהלכתו" פרק ג ובהערה לא שם). אבל עיין שם בסוף הספר בהוספות לפרק ג הערה לא בשם הגרש"ז אויערבך שאפשר להתיר, אם יש גם אנשי חו"ל שעורכים הקפות ביום ראשון במקום הזה, כגון חסידי חב"ד ואחרים, והוסיף שאפשר שיש להתיר אפילו כאשר אין מניין כזה בעיר, הואיל ומפורסם הדבר שיש מניינים כאלה אפילו של אנשי חו"ל, ולא יבואו לידי זלזול ומחלוקת. וכך הורה מרן הגר"ש ישראל.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:		
נאיר מנחם בן יהודית חנה	ניר רפאל בן רחל ברכה	נתנאל אילן בן שיינא ציפורה
נתנאל בן שרה זהבה	אסתר בת רחל	רבקה רינה בת גרונה נתנה
יפה בת רחל יענטע	מאירה בת אסתר	נעמי בת אסתר
בתוך שאר חולי עם ישראל		